

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

14 септември 2023 година *

„Преюдициално запитване — Социална политика — Директива 79/7/ЕИО —
Равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване — Член 6 —
Национална правна уредба, която предвижда право на добавка към пенсията само за
жените — Преюдициално решение на Съда, което дава възможност да се установи, че тази
правна уредба води до пряка дискриминация, основана на пола — Административна
практика, която се състои в това да продължава да се прилага посочената правна уредба
въпреки това съдебно решение — Отделна дискриминация — Парично обезщетение —
Възстановяване на разходите за съдебни разноси и възнаграждения на адвокат“

По дело C-113/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Висш съд Галисия, Испания) с акт от 2 февруари 2022 г., постъпил в Съда на 17 февруари 2022 г., в рамките на производство по дело

DX

срещу

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: A. Prechal (докладчик), председател на състава, M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl и J. Passer, съдии,

генерален адвокат: L. Medina,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за DX, от J. de Cominges Cáceres, abogado,

* Език на производството: испански.

- за Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), от P. García Perea и P. Мадрид Yagüe, letradas,
- за испанското правителство, от L. Aguilera Ruiz, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от I. Galindo Martín и A. Szmytkowska, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване (ОВ L 6, 1979 г. стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между DX, баща на две деца, от една страна, и Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Национален институт за социално осигуряване, Испания) и Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) (Обща каса за социално осигуряване, Испания), от друга, по повод на отказа на този институт да му отпусне добавка към пенсията, от която съгласно националното законодателство се ползват само жените, които са имали поне две или повече рождени или осиновени деца.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 1 от Директива 79/7 гласи:
„Настоящата директива има за цел постепенното прилагане в сферата на социалното осигуряване и на другите елементи на социалната закрила, предвидени в член 3, на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, наричан по-долу „принцип на равното третиране“.
- 4 Член 2 от тази директива предвижда:
„Настоящата директива се прилага по отношение на трудоспособното население, включително на самостоятелно заетите лица, на работниците и на самостоятелно заетите лица, които са прекъснали дейността си поради заболяване, злополука или принудителна безработица и на лицата, търсещи работа, както и по отношение на пенсионираните или инвалидизирани работници и самостоятелно заети лица“.

5 Член 3, параграф 1 от посочената директива гласи:

„Настоящата директива се прилага:

а) в законно установените схеми, които осигуряват закрила срещу следните рискове:

- болест,
- инвалидност,
- старост,
- трудови злополуки и професионални болести,
- безработица;

[...]“.

6 Текстът на член 4, параграф 1 от същата директива е следният:

„Принципът на равното третиране означава, че не се допуска каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, в частност чрез позоваване на брачното или семейното положение, особено що се отнася до:

- обхвата на схемите и условията за достъп до тях;
- задължението за внасяне на осигурителните вноски и изчисляването на вноските;
- изчисляването на обезщетенията, включително и увеличенията, дължими за съпрузи и на издържани лица и условията, които определят продължителността и запазването на правото на обезщетение“.

7 Съгласно член 5 от Директива 79/7:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки за отмяна на законовите, подзаконовите и административните разпоредби, които противоречат на принципа на равното третиране“.

8 Член 6 от тази директива гласи:

„Държавите членки въвеждат в националните си законодателства необходимите мерки, които да дадат възможност на всички лица, които смятат, че са ошетени поради неприлагането на принципа на равното третиране, да предявят своите претенции по съдебен ред, след евентуалното сезиране на други компетентни органи“.

Испанското право

- 9 Съгласно член 53 от Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване) в консолидираната му редакция, одобрена с Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г. (BOE, бр. 261 от 31 октомври 2015 г., стр. 103291) (наричан по-нататък „LGSS“):

„1. Правото на отпускане на обезщетенията се погасява с изтичането на пет години, считано от деня, следващ датата, на която е настъпил правопораждащият факт за получаване на съответното обезщетение, без да се засягат предвидените в този закон изключения, като обезщетенията се отпускат, считано от последните три месеца преди датата на подаване на съответното заявление.

Ако икономическото съдържание на вече отпуснатите обезщетения е засегнато вследствие на заявления за преразглеждането им, финансовите последици, произтичащи от новия им размер, имат обратно действие не повече от три месеца, считано от датата на подаване на заявлението. Това правило относно максималната продължителност на обратното действие не се прилага при поправяне на печатни, фактически или аритметични грешки [...]“.

- 10 Член 60 („Добавка за майчинство към пенсии, зависещи от вноски към системата за социално осигуряване“, параграф 1 от LGSS, в редакцията му, приложима към спора в главното производство, предвижда:

„Въз основа на техния демографски принос за социалното осигуряване с оглед броя на децата, които са имали, се отпуска добавка към пенсията на жените, които са имали рождени или осиновени деца и получават зависеща от вноски пенсия за осигурителен стаж и възраст, наследствена пенсия или пенсия за трайна загуба на работоспособност по който и да е режим от системата за социално осигуряване.

Тази добавка, която за всякакви цели има правното естество на зависеща от вноски държавна пенсия, представлява сума, получена в резултат от прилагането към основния размер на посочените пенсии на определен процент, който зависи от броя на децата съгласно следната скала:

а) при две деца: 5 процента

[...]“.

- 11 Член 10 от Ley Orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres (Устройствен закон 3/2007 за действителното равенство между жените и мъжете) от 22 март 2007 г. (BOE, бр. 71 от 23 март 2007 г., стр. 12611) гласи:

„Действията [...], които представляват или водят до основана на пола дискриминация, са недействителни и не пораждат правно действие, и са основание за носене на отговорност [от извършителя им], във връзка с което се предвижда система на действително, ефективно и пропорционално възстановяване или обезщетяване на претърпяната вреда, както и евентуално система на ефективни и възпиращи санкции, които да предотвратяват проявите на дискриминация“.

- 12 Член 183, параграфи 1 и 2 от Ley 36/2011 reguladora de la jurisdicción social (Закон 36/2011 за съдебното производство по трудови и осигурителни спорове) от 10 октомври 2011 г. (BOE, бр. 245 от 11 октомври 2011 г., стр. 106584) (наричан по-нататък „Закон 36/2011“) предвижда:

„1. Когато установи, че е извършено нарушение, с решението си съдът определя размера на евентуално дължимото на ищеца обезщетение за претърпяната дискриминация или увреждане на основните му права и публични свободи, като взема предвид както неимуществената вреда от нарушаването на основното право, така и произтичащите от това допълнителни вреди.

2. Съдът определя размера на вредата — включително по справедливост, когато доказването на нейния размер е прекалено трудно или свързано с големи разходи — така че да предостави на пострадалото лице достатъчно обезщетение и напълно да възстанови положението му отпреди увреждането, както и да допринесе за постигане на целта за предотвратяване на вредите“.

- 13 Criterio de Gestión 1/2020 (Правило за управление 1/2020) от 31 януари 2020 г., прието от Subdirección General de Ordenación y Asistencia Jurídica (Генерална поддирекция за управление и правна помощ) към INSS (наричано по-нататък „Правило за управление 1/2020“), гласи:

„Докато не бъде внесено необходимото законодателно изменение за адаптиране на член 60 от LGSS към решение [от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки) (C-450/18, EU:C:2019:1075)] [...], се приемат следните насоки относно дейността на настоящия управляващ орган:

1. Добавката, предвидена за пенсиите за трайна загуба на работоспособност, за осигурителен стаж и възраст и наследствените пенсии, уредена в член 60 от LGSS, продължава да се отпуска само на жените, които отговарят на предвидените в посочения член условия, каквото е положението към настоящия момент, докато не бъде направено съответното правно изменение на посочения член.
2. Логично е разпоредбите на предходния параграф да се тълкуват, без да се засяга задължението за изпълнение на влезли в сила съдебни актове, с които се признава правото на разглежданата добавка към пенсията на мъжете [...].“

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 14 DX е баща на две деца, който получава от INSS обезщетение за трайна загуба на работоспособност, считано от 10 ноември 2018 г., въз основа на изчисление в размер на 1 972,87 евро. В рамките на съответното административно производство той не е поискал изрично, нито служебно му е признато правото на т.нар. „добавка за майчинство“ (наричана по-нататък „разглежданата добавка към пенсията“) за пенсиите за осигурителен стаж и възраст, за трайна загуба на работоспособност или за наследствените пенсии, предвидена в член 60, параграф 1 от LGSS.

- 15 Като се позовава на решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки) (C-450/18, EU:C:2019:1075), от което следва, че Директива 79/7 не допуска национална правна уредба като предвидената в член 60 от LGSS, съгласно която посочената добавка се отпуска само на жени, на 10 ноември 2020 г., DX подава до INSS заявление за признаване на правото му на същата добавка в размер на 5 % от получаваното от него обезщетение за трайна загуба на работоспособност.
- 16 С решение от 17 ноември 2020 г. (наричано по-нататък „решението за отхвърляне“) INSS отхвърля това заявление.
- 17 След приемането на това решение DX го обжалва пред Juzgado de lo Social nº 2 de Vigo (Съд по трудови и осигурителни спорове № 2 Виго, Испания), който въз основа на решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки) (C-450/18, EU:C:2019:1075), с решение от 15 февруари 2021 г. признава правото на DX на разглежданата добавка към пенсията, като същевременно отхвърля направеното успоредно с това искане за обезщетение. С определение от 1 март 2021 г. тази юрисдикция установява финансовите последици от добавката в смисъл, че DX има право на нея, считано от 10 август 2020 г., като съответно включва и плащането на разглежданата добавка към пенсията, съответстваща на трите месеца, предхождащи подаването на заявлението му на 10 ноември 2020 г.
- 18 DX и INSS обжалват това решение пред запитващата юрисдикция, Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Висш съд Галисия, Испания).
- 19 Въпреки че INSS е на мнение, че в съответствие с принципа на законност DX няма право на претендираната на основание член 60 от LGSS добавка, последният иска, от своя страна, да му бъде признато правото на тази добавка, считано от датата, на която е получил достъп до пенсията си, а именно 10 ноември 2018 г., с мотива, че ако беше жена, щеше да бъде уведомен за това право, считано от тази дата. По същата причина той иска обезщетение с компенсаторно и възпиращо действие вследствие на нарушение на принципа на недопускане на дискриминация.
- 20 Запитващата юрисдикция отбелязва най-напред, че за целите на делото в главното производство от основно значение е въпросът дали — както тя е склонна да приеме — изложената и публикувана в Правило за управление 1/2020 практика на INSS изразяваща се в систематично отказване да се отпуска на мъжете разглежданата добавка към пенсията и да се задължават последните да предявят иск срещу него, трябва да се счита с оглед на Директива 79/7 за дискриминация, различна от произтичащата от член 60 от LGSS, както е подчертана в решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки) (C-450/18, EU:C:2019:1075).
- 21 Всъщност решението от 15 февруари 2021 г., упоменато в точка 17 от настоящото решение, се основавало на схващането, че решението за отхвърляне, макар да е дискриминационно, все пак е съобразено с националния закон, който единствено е в основата на разглежданата дискриминация, така че дискриминационният характер на разглежданото в главното производство отхвърляне не можело да породи задължение за обезщетяване в тежест на INSS.

- 22 По-нататък, запитващата юрисдикция иска да се установи, в случай че решението за отхвърляне представлява дискриминация, различна от произтичащата от член 60 от LGSS, коя е датата, от която на заинтересованото лице следва да се отпусне разглежданата добавка към пенсията, и по-специално дали отпускането ѝ трябва да бъде с обратно действие и да започне да тече от датата на правопораждащия факт за получаване на пенсията за загуба на работоспособност, към която се отнася тази добавка.
- 23 Накрая, тази юрисдикция иска да се установи, първо, дали за поправяне на нарушението на правото на Съюза, до което е довело решението за отхвърляне, по принцип е достатъчно, да се отпусне на заинтересованото лице с обратно действие разглежданата добавка към пенсията, без да е необходимо да се плаща допълнително обезщетение, или напротив, следва да се предостави такова обезщетение, за да се поправят, от една страна, претърпените имуществени и неимуществени вреди и от друга страна, за да се предотвратят подобни нарушения.
- 24 Второ, според запитващата юрисдикция се поставя въпросът дали при всички положения, за да се гарантира ефективността на правото на Съюза, е уместно съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, съответно направени и заплатени в рамките на производството пред Juzgado de lo Social nº 2 de Vigo (Съд по трудови и осигурителни спорове № 2 Виго) и пред нея, да бъдат включени като елемент от обезщетението, изплатено поради нарушение на правото на Съюза, като се има предвид, че съгласно вътрешното право INSS не може да бъде осъден да заплати сумите, свързани с тези разноски и възнаграждения, доколкото образуват производствата в областта на трудовото право са безплатни за всички правни субекти.
- 25 При тези обстоятелства Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Висш съд Галисия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Следва ли да се счита, че съгласно Директива [79/7] произтичащата от [Правило за управление 1/2020] практика на управляващия орган систематично да отказва на мъжете разглежданата добавка [към пенсията] и да ги принуждава да предявяват исканията си по съдебен ред, както е случаят с жалбоподателя по настоящото дело, следва да се счита за нарушение на посочената директива вследствие на административна разпоредаба, различно от нарушението вследствие на законова разпоредаба, установено в решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки) [(C-450/18, EU:C:2019:1075)], така че това нарушение вследствие на административна разпоредаба представлява само по себе си дискриминация, основана на пола, като се има предвид, че в член 4 от тази директива принципът на равното третиране е определен като недопускане на каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, както и че съгласно член 5 от същата директива държавите членки предприемат необходимите мерки за отмяна както на законите, подзаконовите и административните разпоредби, които противоречат на принципа на равно третиране?
- 2) С оглед на отговора на предходния въпрос и предвид Директива 79/7 (по-конкретно член 6 от нея и принципите на равностойност и ефективност във връзка с правните последици от нарушението на правото на Съюза) следва ли да се приеме, че признатата по съдебен ред добавка се отпуска от датата на заявлението (с обратно действие от три месеца) или с обратно действие, считано от датата на постановяването или публикуването на решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social

(Добавка към пенсията на майки) (C-450/18, EU:C:2019:1075), или от датата на настъпване на правопораждащия факт за получаване на обезщетението за загуба на работоспособност, за която се отнася разглежданата добавка [към пенсията]?

- 3) С оглед на отговора на предходните въпроси и на приложимата директива (по-конкретно член 6 от нея и принципите на равностойност и ефективност във връзка с правните последици от нарушението на правото на Съюза) следва ли да се присъди обезщетение, което да поправи вредите и да има възпиращо действие, като се има предвид, че тези вреди не се покриват с установяването на датата, от която се приема, че се отпуска признатата по съдебен ред добавка, и при всички случаи следва ли сумата на съдебните разноски и адвокатските възнаграждения във връзка с производството пред Juzgado de lo Social (Съд по трудови и осигурителни спорове) и пред настоящия съд да бъде включена като част от обезщетението?“.

Производството пред Съда

- 26 С акт от 19 юли 2022 г., постъпил в Съда на 4 август 2022 г., запитващата юрисдикция оттегля втория си преюдициален въпрос, като пояснява, че след датата на отправяне на преюдициалното запитване с решение от 30 май 2022 г., Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), е разрешил въпроса относно датата на предоставяне на добавките за майчинство на работниците от мъжки пол, като е постановил, че тази дата е датата на достъпа до пенсията, за която се отнасят тези добавки.
- 27 Запитващата юрисдикция обаче уточнява, че първият и третият въпрос все още са от значение за спора в главното производство, като същевременно посочва, че поддържа първия въпрос само доколкото според Съда отговорът на този въпрос би бил необходим за отговора на третия въпрос.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта и евентуалната липса на основание за произнасяне по същество

- 28 INSS твърди, че първият въпрос е недопустим, доколкото вече му е даден отговор поради приемането на нови указания за адаптиране на практиката на този административен орган към националната съдебна практика, посочена в точка 26 от настоящото решение. Испанското правителство също е на мнение, че този въпрос е недопустим, тъй като счита, че той няма за предмет тълкуване на правото на Съюза, а е насочен само към това да се упражни контрол върху действията на национален административен орган с оглед на това право.
- 29 Освен това INSS поддържа, че третият въпрос е недопустим с мотива, че в няколко решения, постановени от Tribunal Supremo (Върховен съд) относно добавките за майчинство, той не бил е осъден да заплати съдебните разноски, тъй като тази юрисдикция е приела, че делата, по които са постановени тези решения, пораждат правни съмнения. От своя страна испанското правителство счита, че е отпаднал предметът на този въпрос, тъй като отпускането обратно действие на разглежданата добавка към пенсията,

признато от националната съдебна практика, посочена в точка 26 от настоящото решение, предполагало *restitutio in integrum*, което прави излишно каквото и да било допълнително обезщетение.

- 30 Най-напред, по тези различни аспекти следва да се припомни, че според постоянната съдебна практика в рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран с делото в главното производство и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като отправените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др., C-158/21, EU:C:2023:57, т. 50).
- 31 От това следва, че въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, по презумпция са релевантни. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 116).
- 32 Що се отнася до първия въпрос, от една страна, той е свързан с преценката от гледна точка на Директива 79/7 на административната практика, установена с Правило за управление 1/2020. Според дадените от запитващата юрисдикция пояснения, именно като е следвал тази практика, INSS е приел решението за отхвърляне, което е предмет на спора в главното производство. При това положение твърдението на INSS, че тази практика вече е променена, не може да доведе до констатация за недопустимост на този въпрос.
- 33 От друга страна, от дадените от запитващата юрисдикция пояснения, както и от самия текст на първия въпрос е видно, че тя иска тълкуване на Директива 79/7, и по-специално на членове 5 и 6 от нея, за да прецени законосъобразността на решението за отхвърляне с оглед на изискванията, произтичащи от тази директива. Така, противно на поддържаното от испанското правителство, посочената юрисдикция не приканва Съда сам да извърши такава преценка.
- 34 Що се отнася до третия въпрос, от една страна, следва да се отбележи, че с него запитващата юрисдикция иска да се установи дали при обстоятелствата по главното производство от Директива 79/7 се извежда задължение за нея да осъди INSS да заплати на жалбоподателя в главното производство обезщетение с възпиращо действие, включващо евентуално размера на съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, което последният съответно е направил и заплатил в рамките на образуваното по негова инициатива съдебно производство. В това отношение е без значение, че вътрешното право не предвижда в разглеждания случай възможност съдебните разноски и адвокатските възнаграждения да бъдат присъдени, тъй като запитващата юрисдикция подчертава впрочем, че именно липсата на такава възможност я е подтикнала да постави третия въпрос.

- 35 От друга страна, с оглед на току-що припомнения предмет на третия въпрос, не може да се приеме тезата на испанското правителство, че предметът на този въпрос е отпаднал. Всъщност запитващата юрисдикция иска именно да се установи дали при обстоятелствата по спора в главното производство определянето с обратна сила на датата на отпускане на разглежданата добавка към пенсията е достатъчно, както твърди това правителство, за възстановяване на равното третиране, тъй като този аспект се отнася до съществуването на посочения въпрос.
- 36 От това следва, от една страна, че първият и третият въпрос са допустими и от друга страна, че няма причина да е отпаднала необходимостта да се отговори на третия въпрос.

По същество

- 37 С първия и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали Директива 79/7, и по-специално член 6 от нея, трябва да се тълкува в смисъл, че когато заявление за отпускане на добавка към пенсията, подадено от осигурено лице от мъжки пол, е било отхвърлено от компетентния орган въз основа на национална правна уредба, ограничаваща предоставянето на тази добавка само до осигурените лица от женски пол, въпреки че тази правна уредба води до пряка дискриминация, основана на пола, по смисъла на Директива 79/7, както е тълкувана от Съда в преюдициално решение, постановено преди решението за отхвърляне на такова заявление, националният съд, сезиран с жалба срещу това решение за отхвърляне, трябва да разпорежи на този орган не само да отпусне на заинтересованото лице поисканата добавка към пенсията, но и да му заплати обезщетение за вреди с възпиращо действие, както и на това основание да му възстанови съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, които това лице съответно е направило и заплатило по съдебно производство, в случай че решението за отхвърляне е прието в съответствие с административна практика, която се състои в това да продължава да се прилага посочената правна уредба въпреки това съдебно решение, като по този начин заинтересованото лице се задължава да предяви по съдебен ред правото си на посочената добавка.
- 38 Най-напред, следва да се припомни, от една страна, че Съдът вече е постановил по същество в точки 39, 41, 66 и 67 от своето решение от 12 декември 2019 г., *Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки)* (C-450/18, EU:C:2019:1075), че Директива 79/7 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която предоставя право на добавка към пенсията на жени, които са имали две или повече рождени или осиновени деца и получават зависеща от вноски пенсия за трайна загуба на работоспособност по национална схема за социално осигуряване, докато намиращите се в същото положение мъже нямат право на такава добавка към пенсията, доколкото такава правна уредба води до пряка дискриминация, основана на пола, по смисъла на член 4, параграф 1, трето тире от тази директива.
- 39 Както е видно от дадените от запитващата юрисдикция пояснения, решението за отхвърляне е прието въз основа на същата национална разпоредба като разглежданата по делото, по което е постановено това съдебно решение, а именно член 60, параграф 1 от LGSS. Ето защо тази юрисдикция не изпитва съмнения относно нарушаването, вследствие на такава национална разпоредба, на принципа на равно третиране, предвиден в член 4, параграф 1 от Директива 79/7.

- 40 От друга страна, първият и третият въпрос се основават на разбирането, че с оглед на дискриминационния характер на разглежданата в главното производство национална правна уредба и предвид националната съдебна практика, посочена в точка 26 от настоящото решение, запитващата юрисдикция при всички положения ще трябва да реши спора в главното производство, в смисъл че на жалбоподателя в главното производство се признава най-малкото правото на разглежданата добавка към пенсията, при това с обратно действие, считано от датата, на която е получил достъп до пенсията си за трайна загуба на работоспособност.
- 41 Това разбиране е в съответствие с постоянната практика на Съда, според която, когато се установи дискриминация, противоречаща на правото на Съюза, до приемането на мерки за възстановяване на равното третиране, спазването на принципа за равенство може да се осигури само чрез предоставянето на категорията лица, които се намират в неравностойно положение, на същите предимства, с които се ползват лицата от привилегированата категория. В такъв случай националният съд е длъжен да не прилага дискриминационната национална разпоредаба, без да е необходимо да иска или да изчаква нейната предварителна отмяна от законодателя и да приложи по отношение на групата лица, които се намират в неравностойно положение, същия режим като този, от който се ползват лицата от другата категория (решения от 21 юни 2007 г., *Jonkman и др.*, C-231/06—C-233/06, EU:C:2007:373, т. 39, и от 9 март 2017 г., *Милкова*, C-406/15, EU:C:2017:198, т. 66 и 67 и цитираната съдебна практика).
- 42 Такова задължение носят не само националните съдилища, но и всички държавни органи, включително националните административни органи, отговарящи за прилагането на такъв режим (вж. в този смисъл решение от 10 март 2022 г., *Grossmania*, C-177/20, EU:C:2022:175, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 43 След това уточнение следва да се отбележи, на първо място, че индивидуално решение, прието в приложение на правна уредба, която води до пряка дискриминация, основана на пола, по смисъла на член 4, параграф 1 от Директива 79/7, каквото е решението за отхвърляне, прието въз основа на член 60, параграф 1 от LGSS, е дискриминационно на същото основание като тази правна уредба, тъй като това решение възпроизвежда по отношение на съответното лице дискриминационните елементи на посочената правна уредба.
- 44 Следователно, когато е сезиран с жалба срещу такова решение, националният съд по принцип ще бъде длъжен да приеме мярката, припомнена в точка 41 от настоящото решение, за да възстанови равното третиране.
- 45 В случая обаче запитващата юрисдикция подчертава, че решението за отхвърляне не само прилага национална правна уредба, която противоречи на Директива 79/7, но е прието и в съответствие с административна практика, възпроизведена в Правило за управление 1/2020, публикувано след постановяването на решение от 12 декември 2019 г., *Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки)* (C-450/18, EU:C:2019:1075). По силата на това правило компетентният в тази област орган, а именно INSS, продължава до адаптирането на член 60 от LGSS към това съдебно решение да отпуска разглежданата добавка към пенсията само на жените, които отговарят на предвидените в тази разпоредаба условия, без да се засяга задължението за изпълнение на влезли в сила съдебни актове, с които се признава правото на мъжете на разглежданата добавка към пенсията.

- 46 При тези обстоятелства следва да се уточни, че решение, с което се отказва да се отпусне на мъжете разглежданата добавка към пенсията, прието в съответствие с такава административна практика, която освен това е била изрично предвидена в публикувано административно правило, може да доведе до дискриминация на осигурените лица от мъжки пол с оглед на процесуалните условия, уреждащи отпускането на разглежданата добавка към пенсията, независимо от пряката дискриминация, основана на пола, произтичаща от материалните условия, предвидени в правната уредба, разглеждана в главното производство.
- 47 Всъщност, макар тази практика да не изключва възможността равното третиране в крайна сметка да бъде възстановено чрез отпускането на посочената добавка на мъжете, в случай че съдебно решение предвижда такова отпускане, това не променя факта, че посочената практика предполага само за мъжете необходимостта да предявят по съдебен ред правото си на разглежданата добавка към пенсията, което ги принуждава по-специално да изчакат по-дълго време, за да получат тази добавка, както и да направят евентуално допълнителни разходи.
- 48 На второ място, следва да се припомни, че съгласно член 6 от Директива 79/7 държавите членки са длъжни да въведат в националните си законодателства необходимите мерки, които да дадат възможност на всички лица, които смятат, че са ошетени поради дискриминация, основана на пола, да предявят своите претенции по съдебен ред, след евентуалното сезиране на други компетентни органи.
- 49 Подобно задължение предполага, че въпросните мерки са достатъчно ефикасни, за да се постигне преследваната с Директива 76/207 цел за постигане на действителни равни възможности, така че те да са подходящи за възстановяване на посочените равни възможности, да осигуряват действителна и ефикасна съдебна защита и да имат реално възпиращо действие спрямо органа, допуснал дискриминацията (вж., що се отнася до условията на труд, и по-специално до тези относно уволнението, решения от 2 август 1993 г., *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, т. 22 и 24, и от 17 декември 2015 г., *Arjona Camacho*, C-407/14, EU:C:2015:831, т. 29 и 31).
- 50 В това отношение, когато, предвид характеристиките, присъщи на нарушаването на съответния принцип на равно третиране, като мярка за постигане на целта за възстановяване на действителните равни възможности е възприето паричното обезщетение, то трябва да е достатъчно, в смисъл че трябва да позволява, съгласно приложимите национални правила, пълното поправяне на действително претърпените вследствие на дискриминацията вреди (вж. в този смисъл решения от 2 август 1993 г., *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, т. 25 и 26, и от 17 декември 2015 г., *Arjona Camacho*, C-407/14, EU:C:2015:831, т. 32 и 33).
- 51 Следва също така да се уточни, че плащането в полза на увреденото лице на обезщетение, което покрива изцяло вредата, претърпяна вследствие на дискриминация, основана на пола, съгласно определени от държавите членки условия, може да гарантира, че подобна вреда ще бъде реално поправена или възстановена с възпиращо и пропорционално действие (вж. в този смисъл решение от 17 декември 2015 г., *Arjona Camacho*, C-407/14, EU:C:2015:831, т. 37).

- 52 Въпреки това, първо, при наличието на решение като посоченото в точка 46 от настоящото решение, което води до дискриминация, свързана с материалноправните условия за отпускане на разглежданата добавка към пенсията, както и до дискриминация, свързана с процесуалните условия за отпускането ѝ, сезираният с жалба срещу това решение национален съд не може да се ограничи само до приемането в полза на съответното осигурено лице от мъжки пол на изложената в точка 41 от настоящото решение мярка, състояща се в признаване с обратно действие на правото на разглежданата добавка към пенсията.
- 53 Всъщност, макар подобно признаване с обратно действие по принцип да позволява да се възстанови равното третиране, що се отнася до материалноправните условия за отпускане на разглежданата добавка към пенсията, то не може да поправи вредите, които в ущърб на посоченото осигурено лице са причинени от дискриминационния характер на посочените процесуални условия.
- 54 От това следва, че освен признаването с обратно действие на разглежданата добавка към пенсията, такова осигурено лице трябва да може да се ползва и от припомнената в точка 50 от настоящото решение мярка, а именно подходящо парично обезщетение в смисъл, че последната трябва да позволява, съгласно приложимите национални правила, пълното поправяне на действително претърпените вследствие на дискриминацията вреди.
- 55 В случая от преписката, с която разполага Съдът, е видно, че испанското право действително предвижда такава възможност, тъй като от член 183 от Закон 36/2011 следва, че съдилищата, компетентни в областта на социалното осигуряване, трябва да обезщетят жертвите на дискриминация, за да възстановят положението им отпреди дискриминацията и за да допринесат за постигането на целта за предотвратяване на вредите.
- 56 Второ, в този контекст следва да се уточни, че разходите, включително съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, съответно направени и заплатени от осигуреното лице, за да предяви правото си на разглежданата добавка към пенсията, трябва да могат да бъдат взети предвид като парично обезщетение, доколкото тези разходи са причинени от прилагането спрямо него на дискриминационни процесуални условия, уреждащи отпускането на тази добавка.
- 57 Всъщност, както бе припомнено в точка 50 от настоящото решение, това обезщетение, основаващо се на член 6 от Директива 79/7, трябва да позволява пълното поправяне на действително претърпените вследствие на дискриминацията вреди.
- 58 При това положение не може да не се вземат предвид разходите, които заинтересованото лице е трябвало да направи поради прилагането спрямо него на дискриминационни процесуални условия, включително евентуалните съдебни разноски и адвокатски възнаграждения, свързани със съдебните производства, образувани по негова инициатива, за да предяви правата си.
- 59 В случая с оглед на точка 55 от настоящото решение изглежда — освен ако не се установи друго при проверката, която запитващата юрисдикция следва да извърши — че член 183 от Закон 36/2011 позволява на тази юрисдикция да присъди на жалбоподателя в главното производство пълно парично обезщетение на основание член 6 от Директива 79/7, а оттам и

обезщетение, покриващо съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, които жалбоподателят съответно е направил и заплатил с цел да предяви по съдебен ред правото си на разглежданата добавка към пенсията.

- 60 В това отношение е без значение, както подчертава тази юрисдикция, че съгласно испанските процесуални норми в областта на трудовото право тя не може да осъди органа, който носи отговорност за разглежданата дискриминация в главното производство, да заплати съдебните разноски, тъй като обезщетението, покриващо съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, не попада в обхвата на тези процесуални правила, а е неразделна част от пълното обезщетяване на претърпените от заинтересованото лице вреди, изисквано от припомнената в точка 50 от настоящото решение съдебна практика.
- 61 При всяко положение, макар вътрешният правен ред на държавите членки да урежда условията за определяне на обхвата на това обезщетение, включително значението, което следва да се придаде на факта, че съответната дискриминация се дължи на целенасочено действие на компетентния орган, тези условия не могат да засегнат самата същност на посоченото обезщетение (вж. по аналогия решение от 21 декември 2016 г., *Gutiérrez Naranjo* и др., C-154/15, C-307/15 и C-308/15, EU:C:2016:980, т. 65 и 71).
- 62 Предвид изложеното по-горе, на първия и третия въпрос следва да се отговори, че Директива 79/7, и по-специално член 6 от нея, трябва да се тълкува в смисъл, че когато заявка за отпускане на добавка към пенсията, подадена от осигурено лице от мъжки пол, е била отхвърлена от компетентния орган въз основа на национална правна уредба, ограничаваща отпускането на тази добавка само до осигурените лица от женски пол, въпреки че тази правна уредба води до пряка дискриминация, основана на пола, по смисъла на Директива 79/7, както е тълкувана от Съда в преюдициално решение, постановено преди решението за отхвърляне на такова заявление, националният съд, сезиран с жалба срещу това решение за отхвърляне, трябва да разпорежи на този орган не само да отпусне на заинтересованото лице поисканата добавка към пенсията, но и да му заплати обезщетение, което да позволява, съгласно приложимите национални правила, пълното поправяне на вредите, които това лице действително е претърпяло вследствие на дискриминацията, включително съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, които същото лице съответно е направило и заплатило по съдебно производство, в случай че посоченото решение за отхвърляне е прието в съответствие с административна практика, която се състои в това да продължава да се прилага посочената правна уредба въпреки това съдебно решение, като по този начин заинтересованото лице се задължава да предяви по съдебен ред правото си на посочената добавка.

По съдебните разноски

- 63 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, и по-специално член 6 от нея,

трябва да се тълкува в смисъл, че

когато заявление за отпускане на добавка към пенсията, подадено от осигурено лице от мъжки пол лице, е било отхвърлено от компетентния орган въз основа на национална правна уредба, ограничаваща отпускането на тази добавка само до осигурените лица от женски пол, въпреки че тази правна уредба води до пряка дискриминация, основана на пола, по смисъла на Директива 79/7, както е тълкувана от Съда в преюдициално решение, постановено преди решението за отхвърляне на такова заявление, националният съд, сезиран с жалба срещу това решение за отхвърляне, трябва да разпорежи на този орган не само да отпусне на заинтересованото лице поисканата добавка към пенсията, но и да му заплати обезщетение, което да позволява, съгласно приложимите национални правила, пълното поправяне на вредите, които това лице действително е претърпяло вследствие на дискриминацията, включително съдебните разноски и адвокатските възнаграждения, които същото лице съответно е направило и заплатило по съдебно производство, в случай че посоченото решение за отхвърляне е прието в съответствие с административна практика, която се състои в това да продължава да се прилага посочената правна уредба въпреки това съдебно решение, като по този начин заинтересованото лице се задължава да предяви по съдебен ред правото си на посочената добавка.

Подписи